

*Григорян Н. Р.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова**Дьоміна Н. Ю.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

МЕЛОДИЧНИЙ ПОРТРЕТ ПЕРЕКОНУВАННЯ В АРГУМЕНТАТИВНИХ ДІАЛОГІЧНИХ ЄДНОСТЯХ

Анотація. У статті доводиться, що характер спілкування (координуюче, кооперативне та еристичне) суттєво впливає на мелодійне оформлення, тобто частоту основного тону (ЧОТ) переконуючих фраз стимулюючих та реагуючих реплік,

Переконування є різновид соціального впливу, під яким розуміється процес і результат зміни поведінки іншої людини, її установок, намірів, уявлень у результаті взаємодії з нею.

Переконування є предметом вивчення теорії аргументації.

Аргументація – це мовленнєва дія, що включає систему тверджень, призначених для виправдання або спростування якоїсь думки. Аргументація звернена до розуму людини, яка здатна прийняти або спростувати запропоновану думку.

Одиницею дослідження в цій роботі є аргументативна ДЄ, що розглядається як одиниця діалогічного тексту, що складається з двох реплік, в яких реалізуються відносини стимула та реакції.; репліки не взаємозамінні, друга репліка породжується першою, залежить від неї і не існує без неї.

Для проведення дослідження цієї були виділені наступні діалогічні єдності:

1) кооперативні ДЕ – це діалоги, де в основі мовної взаємодії знаходиться спільна дія;

2) координуючі ДЕ – це діалоги, мета яких полягає в тому, щоб змінити думку партнера по комунікації;

3) еристичні ДЕ – це діалоги, де мовна взаємодія заснована на протидії співрозмовників.

В результаті проведення експериментально-фонетичного дослідження, порівнюючи показники просодичних характеристик переконувальних фраз досліджуваних типів ДЄ, слід зазначити, що явним піком частотних характеристик серед аналізованих діалогів є переконувальна фраза в координуючій ДЄ. Більша виділеність переконувальної фрази в координуючій ДЄ забезпечується завдяки переважанню частотних характеристик.

Результати проведенного дослідження свідчать про те, що зміни саме даних просодичних параметрів сприяють росту аргументативної значимості реплік координуючої ДЄ. Подібна картина просодичного виділення переконувальної фрази свідчить про більшу переконувальну силу. Аргументи представлених доказів спрямовані на переконування партнера по комунікації в істинності викладеної точки зору та відмовитися від розгляду питання.

Ключові слова: аргументація, діалогічна єдність, мелодія, переконування, просодія, репліка – реакція, репліка – стимул.

Переконування – одна з найважливіших і водночас найскладніших складових людського життя. Переконування є різновид соціального впливу, під яким розуміється процес і результат зміни поведінки іншої людини, її установок, намірів, уявлень у результаті взаємодії з нею. Процес переконування складається з послідовного вирішення трьох основних завдань: 1) довести правильність та справедливість своєї позиції; 2) привернути до себе реципієнта; 3) направити думки і почуття реципієнта в потрібний для справи бік [1, с. 50].

Переконування є предметом вивчення теорії аргументації.

Аргументація – це мовленнєва дія, що включає систему тверджень, призначених для виправдання або спростування якоїсь думки. Аргументація звернена до розуму людини, яка здатна прийняти або спростувати запропоновану думку

Аргументування являє собою форму діяльності людини, в якій він реалізує себе як мовна особистість, і в якій виявляються задіяними його знання та уявлення, система цінностей і здоровий глузд, комунікативні навички та логічна культура, його епістемічне та емоційне стани, соціальні параметри аргументативної ситуації. Все це буде вказувати на складну природу аргументації як процесу і пояснює інтегральний характер теорії аргументації [2, с. 27].

Аргумент реалізується як аргументативний дискурс, визначення якого стає протиріччям, вираженим у когнітивному або аксіологічному конфлікті, у зіткненні думок, а опозиція як когнітивне моделювання повідомлення, як техніка переконування [3, с. 36; 4, с. 48].

Актуальність цієї роботи пов'язана з загальним напрямленістю сучасної фонології для вивчення просодії (у цьому випадку мелодійної організації) цілісного мовного твору, встановлення шляхів взаємозв'язку між репліками в аналізованих діалогічних єдностях .

Метою роботи є визначення мелодійного портрету переконуючих фраз аргументативних діалогічних єдностей (ДЕ).

Мета дослідження визначила свої **завдання**: 1) розглянути загальні теоретичні питання, пов'язані з характером переконування, що є невід'ємним компонентом процесу аргументації; 2) на підставі положень теорії аргументації, визначити основу оптимального сегмента діалогічної мови для вивчення варіації мелодійних зображень (частотних особливостей) аргументативних ДЄ.

Слово «Аргументація» сходить до латинських слів *argumentum*, *arguo*, що означає «пояснення», «проясню».

Аргументація визначається як «мовна техніка, спрямована на переконання співрозмовника, аудиторії» [5, с. 6].

Характер мовної аргументації в парадигмі діалогічної діяльності обумовлюється моделлю взаємодії, визначається самою структурою діалогу. Обмін репліками в рамках цієї структури підлягає інтенціональному параметру та представляє собою розвиваючуся відкриту систему. Особливості діалогічного аргументування проявляються у кількох аспектах, які підлягають розгляду. Поряд з питанням здійснення різних видів аргументаційних висновків, співвідношення частин аргументації (тезис – аргумент) першочерговою є завданням визначення форм та об'ємних характеристик вираження аргументування у процесі мовної взаємодії. Щоб вирішити цю проблему, необхідно визначити межі мовних дій аргументаційного типу [6, с. 101; 7, с. 34].

Узгоджуючись зі Т.І. Сосновцевою, вважаємо, що повна картина структурної організації діалогу розкривається його членуванням, не на окремі репліки, а на поєднання реплік – діалогічні єдності (ДЕ) [8, с. 53]. На цьому етапі, загальноприйнятим можна вважати визначення ДЄ як одиниці, мовна сутність якої полягає у присутності структурно виражених відносин між репліками, які його складають.

Одиницею дослідження в цій роботі є аргументативна ДЄ, що розглядається як одиниця діалогічного тексту, що складається з двох реплік, в яких в одному чи іншому виді, реалізуються відносини стимула та реакції. У той же час, репліки не взаємозамінні, друга репліка породжується першою, залежить від неї і не існує без неї.

Відповідно до покладеного функціонально- комунікативного критерію, для цілей цієї роботи були виділені наступні види діалогічних єдностей:

1) кооперативні ДЕ – це діалоги, де в основі мовної взаємодії знаходиться спільна дія, а успіх спілкування визначається ступенем реалізації загального комунікативного завдання та має таке ж значення для обох сторін;

2) координуючі ДЕ – це діалоги, мета яких полягає в тому, щоб змінити думку партнера по комунікації, скоординувати різні, як здається одному з комунікантів, точки зору;

3) ерістичні ДЕ – це діалоги, де мовна взаємодія заснована на протидії співрозмовників, а успіх спілкування є значним для однієї з сторін і може розглядатися як перемога одного і поразка іншого комуніканта.

Аргументативні координуючі ДЄ (володіють найбільш вираженими частотними характеристиками) порівнювалися з кооперативним (ДЕ згоди) та ерістичним (ДЄ незгоди) [9, с. 57].

У комплексі просодичних засобів, провідна роль належить мелодії. Зміни в частоті основного тону (ЧОТ) є не тільки основними базовими засобами формування синтагми, фрази та ДЄ в цілому, але в той же час виступають як носії семантичної інформації.

Застосування новітніх комп'ютерних технологій дозволяє на сучасному етапі здійснити електроакустичний аналіз, одночасно роблячи процедуру інструментальної обробки даних більш точною і наочною. Для обробки мовленнєвих сигналів по виділенню частоти основного тону (ЧОТ), інтенсивності та тривалості використовувалася програма PRAAT 6.1, розроблена в Великобританії [7, с. 237].

У даній роботі за основу дослідження просодичної організації прийнято системний опис акустичних ознак, розроблений

в ЛЕФ ОНУ, що дозволяє охарактеризувати матеріал з декількох точок зору:

1) акустичні ознаки структурних елементів синтагм і фраз: початкові ненаголошені склади, перший наголошений, ядерний склад, заядерні склади;

2) акустичні ознаки фраз, які несуть різне смислове навантаження;

3) акустичні ознаки репліки-стимула та репліки -реакції аргументативних ДЕ [7, с. 228].

Матеріалом дослідження послуговували аргументативні ДЄ, які були відібрані з творів англійських письменників кінця XIX – XX століть. Методом безперервної вибірки з 4 романів було відібрано 180 двучлених ДЄ, які реалізують функцію переконання, які були представлені наступними компонентами: репліка-стимул та репліка-реакція (загальна кількість, що містить 1245 фраз, з них 433 переконувальних). Відібраний матеріал був начитан англійцями носіями мови (АДЖ – англійська диктор жінка, АДЧ – англійський диктатор чоловік), загальний об'єм звучання склав 60 хвилин.

Після дослідження трьох типів аргументативних ДЄ, що реалізують функцію переконання, можливо відмітити, що максимальні показники даних параметрів були зафіксовані в координуючих ДЕ. У ерістичних ДЄ показники пікової ЧОТ першого наголошеного та ядерного складів також були високими, але поступалися показникам координуючої ДЄ. У кооперативній ДЄ показники пікової ЧОТ першого наголошеного та ядерного складів були найменшими серед розглянутих ДЄ.

Слід зазначити, що відмінними ознаки координуючої ДЕ є найвищі значення частотного інтервалу 1-го наголошеного складу, ядра та завершення, а також максимальні значення частотного діапазону фрази в цілому у порівнянні з кооперативною та ерістичною ДЄ.

Розглянемо приклад координуючої ДЄ:

Репліка-стимул: *I bet. Poor old you. Never mind. You'll det it, of course you will.*

Репліка -реакція: *I know, but what annoys me is that I know I can do all these things really well, but in the actual test.* [WD, 134].

Основні ознаки координуючої ДЕ, відповідно особливостям тонального завершення, були: переважаюча кількість високого низхідного та висхідно-низхідного тонів у фразах переконання стимулюючих та реагуючих реплік причому в репліці-реакції зафіксована максимальна кількість випадків пригаданих термінальних тонів, які, в свою чергу, поступалися значенням кооперативної ДЄ (див. мал.1).

Розглянемо приклад ерістичної ДЄ:

Репліка-стимул: *And you should remember that in spite of your many admirable qualities, it is not certain that you will receive any other offer of marriage, as you have very little money of your own.*

Репліка-реакція: *Sir, thank you again for the honour you have done me, but to accept your proposal is absolutely impossible.* [AP, 38].

Основними ознаками ерістичної ДЄ, згідно особливостям тонального завершення були: переважаюча кількість високого низхідного та висхідно-нисхідного тонів в переконувальних фразах стимулюючих та реагуючих реплік, причому у репліці-реакції зафіксована більша кількість випадків пригаданих фінальних тонів, що, в свою чергу, поступалося значенням координуючої ДЄ (див. рис. 2).

Розглянемо приклад кооперативної ДЄ:

Репліка-стимул: *There was no-one inside it. Somebody must have started it up using a remote control unit.*

Репліка-реакція: *I knew it. Someone is playing games with us. Well, Dick, no-one plays games with BEATCON.* [MD, 36]

У кооперативній ДС, як на матеріалі начитаному дикторами-чоловіками, так і дикторами-жінками, було зафіксовано переважну кількість середнього та високого низхідного фінальних тонів, а також висхідно-низхідний тон в переконувальних

фразах стимулюючих реплік; в реагуючій репліці превалюють високий та середній низхідні тони (див. рис. 3).

Аналізуючи координуючу ДС в цілому, можна зафіксувати збільшення аргументальної значущості репліки-реакції в порівнянні з реплікою-стимулом. Збільшення аргументальної вагомості репліки-реакції відбувається завдяки збільшенню

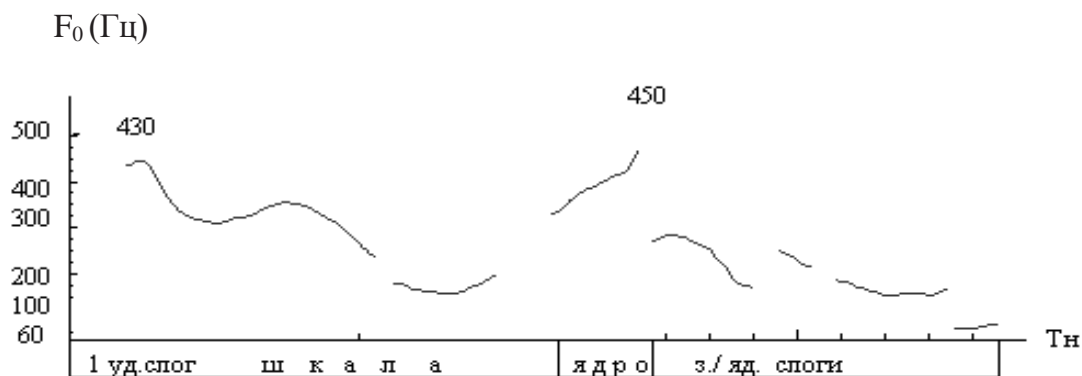

Рис. 1. Интонаграма переконуючої фрази репліки-реакції “*What annoys me is that I know I can do all these things*” координуючої ДЕ (АДЖ)

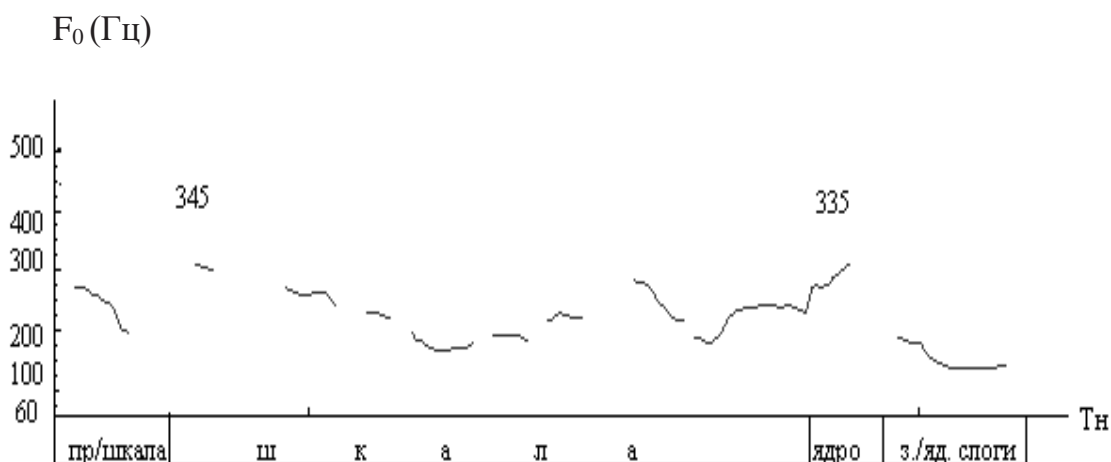

Рис. 2. Интонаграма переконувальної фрази репліки-реакції “*But to accept your proposal is absolutely impossible*” ерістичної ДЕ (АДЖ)

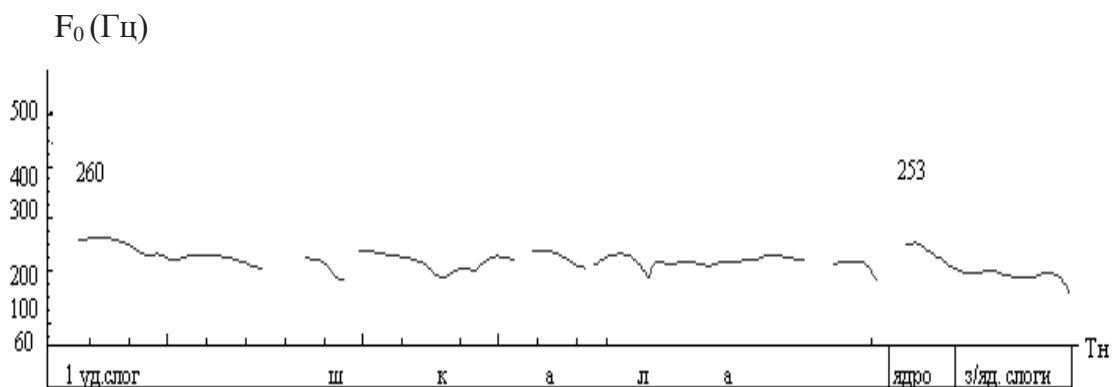

Рис. 3. Интонаграма переконувальної фрази репліки-стимула “*Somebody must have started it up using a remote control unit*” кооперативної ДЕ (АДЖ)

пікової ЧОТ та частотного інтервалу структурних елементів фраз, частотного діапазону фрази.

Результати проведенного дослідження свідчать про те, що зміни саме даних просодичних параметрів сприяють росту аргументативної значимості реплік координуючої ДЄ. Подібна картина просодичного виділення переконувальної фрази свідчить про більшу переконувальну силу. Аргументи представлених доказів спрямовані на переконання партнера по комунікації в істинності викладеної точки зору та відмовитися від розгляду питання. Характер інформації, наданої в переконувальній фразі наближається до знання, що сприяє зростанню аргументаційної вагомості наведеного аргументу.

Порівнюючи показники частотних особливостей переконувальних фраз координуючої, еристичної та кооперативної ДЄ, здається, важливо відзначити, що частотні характеристики переконувальної фрази в еристичній ДЄ дещо нижчі, ніж у координуючій ДЄ. Слід зазначити, що переконувальна фраза в еристичній ДЄ має більшу просодичну виділеність за частотними показниками у порівнянні з переконувальною фразою в кооперативній ДЄ.

Експериментальні дані дозволяють описати інтонаційні портрети досліджуваних аргументативних діалогічних єдностей в англійському діалогічному мовленні.

Координуючі ДЄ:

Репліка-стимул:

- 1) розширений діапазон ЧОТ;
- 2) високий низхідний та висхідно-низхідні тони;
- 3) яскрава варіативність мелодії.

Репліка-реакція:

- 1) найбільш розширений діапазон ЧОТ;
- 2) максимальна кількість випадків висхідно-низхідного та високого низхідного тонів;
- 3) найбільш яскраво-вираженою варіативністю мелодії, як за допомогою наголошених, так і ненаголошених складів.

Еристична ДЄ:

Репліка-стимул:

- 1) варіативний діапазон ЧОТ, що змінюється від середнього до розширеного;
- 2) високий низхідний і висхідно-низхідний тони;
- 3) яскрава варіативність мелодії.

Репліка-реакція:

- 1) середній діапазон ЧОТ;
- 2) високий низхідний і висхідно-низхідний тони;
- 3) дуже яскрава варіативність мелодії.

Кооперативна ДЄ:

Репліка-стимул:

- 1) звужений діапазон ЧОТ;
- 2) середній низхідний тон, відсутність складних тонів;
- 3) слабка вираженість варіативності мелодії.

Репліка-реакція:

- 1) самий вузький діапазон ЧОТ;
- 2) переважання низького і середнього низхідних тонів;
- 3) відсутність варіативності мелодії.

Загальна картина просодичного оформлення реплік аргументативних діалогічних єдностей з урахуванням частотних параметрів, дозволяє зробити висновок, що переконувальні фрази в координуючій ДЄ мають максимальну просодичну виділеність, а в кооперативній ДЄ переконувальні фрази мають найменшу просодичну виділеність.

Залежно від ступеня обґрунтованої значущості, переконувальна фраза виконує різну роль у процесі інтеграції реплік у рамках досліджуваного відрізка діалогічного мовлення. Обробка даних, отриманих в результаті проведення експериментально-фонетичного дослідження, дає змогу підтвердити ідею,

що аргументативність інтегрована в структуру досліджуваних типів діалогічних єдностей.

Література:

1. Пискорская С.Ю. Теория Аргументации: учебное пособие. Красноярск, 2017. 183 с.
2. Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.04. Киев, 1998, 443 с.
3. Васильев Л.Г. Аргументация и ее понимание: логико-лингвистический подход. Калуга, 2016. 151 с.
4. Еемеерен Ф.Х., Грутендорст Р., Хенкеманс Ф.С Аргументация: анализ, проверка и представление. СПб, 2002. 160с.
5. Ивин А.А. Теория и практика аргументации. Москва, 2013. 300 с.
6. Ивлев Ю.В. Теория и практика аргументации. Москва, 2015. 288 с.
7. Кравченко Н.О. Синергійність англійського релігійного дискурсу (теолінгвістичний підхід). Одеса, 2017. 407 с.
8. Сосновцева Т.И. Роль просодии в реализации семантической категории убеждения в аргументативных ДЄ: дис. ... канд. филол. наук. 10.02.04. Москва, 1992. 223 с.
9. Рузавин Г.И. Логика и аргументация. Москва, 2003. 349 с.

Матеріал дослідження:

1. AP – Austen J. Pride and Prejudice. London, 1994. 300 p.
2. MD – Moses A. Dolphin Music. Cambridge, 1999. 96 p.
3. WA – Wilde O. An Ideal Husband. Moscow, 1999. 352 p.
4. WD – Walker C. Deadly Harvest. Cambridge, 1999. 92 p.
5. WL – Wilde O. Lady Windermere's Fan. Moscow, 1999. 352 p.
6. WW – Wilde O. A Woman of No Importance. Moscow, 1999. 352 p.

Grigoryan N., Dyomina N. The melodic portrait of persuasion in the argumentative dialogic units

Summary. The article deals with the experimental research on three types of argumentative dialogic units prosody, which realize the persuasion function. This study relies substantially on the fundamental points of argumentation theory.

Argumentation is a communicative activity of a person in the unity of verbal, non-verbal and extralinguistic features, the aim of which is to persuade the addressee through the basing of the right viewpoint. Persuasion is a direct influence, which is used to change a definite information into the system of life's maxims in the activity of the person.

In this article the dialogic unit (DU) is defined as an extract of a dialogic speech, which includes stimulating – phrase and reactive – phrase and, of course, they are not interchangeable; the second phrase is produced by the first one, depends on it and can't exist without it.

To investigate melody of the dialogic unit, three types of dialogues were singled out: 1) coordinative DU – the aim of it is to change a partner's point of view; 1) cooperative DU – it is based on the combined action; 3) eristic DU – it is based on the counteraction of the interlocutors.

The research was carried out on the basis of English fiction of the 19th – 20th centuries. The samples were presented in sound by native English speakers.

Electroacoustic analysis of the recorded argumentative dialogic units allowed to reveal the vivid variation of melody in coordinative, cooperative and eristic dialogic units. The investigation emphasizes that the melodic characteristics of the coordinative DU define the highest parameters as compared to the cooperative DU, which show the lowest indices. It proves the fact that in coordinative DU the function of persuasion is sharply defined by comparison with the coordinative and eristic argumentative DU.

Key words: argumentation, dialogic unit, melody, persuasion, prosody, reactive phrase, stimulating phrase.